

ג' תמוז

קצת רקע...

הרבי הרי"צ (רבי יוסף יצחק, האדמו"ר הקודם) חי בברית המועצות, ונרדף מאוד על ידי הקומוניסטים על עבודתו בהפצת תורה ויהדות. בט"ו סיוון תרפ"ז, (1927 למניינם) בחצות הלילה, הוא נאסר על מנת להרגו בחשאי בו בלילה. אולם, באופן ניסי, הגזרה לא התקיימה, ובג' תמוז הוא שוחרר מהמאסר בבית האסורים, על מנת להישלח לגלות בעיר קסטרמה לשלוש שנים.

ג' תמוז – אתחלתא דגאולה

בג' תמוז תרפ"ז עדיין לא היה ברור אם השינוי ממאסר לגלות הוא לטובה, וכיצד יסתיים הכל, ורק כאשר השתחרר הרבי לגמרי (בי"ב-י"ג תמוז) התגלה שג' תמוז היה בעצם "אתחלתא דגאולה" (התחלת הגאולה) כאשר בהמשך יצא הרבי מברית-המועצות לגמרי. אולם ג' תמוז היה לא רק התחלת הגאולה הפרטית של הרבי, אלא שנפילת הגוש הקומוניסטי ופתיחת שערי מסך הברזל היו המשך ותוצאה של גאולה זו.

נשאלת השאלה: כיוון שהתרחש נס כדי שהרבי יצא מהמאסר, מדוע לא התרחש הנס כולו באופן מידי אלא בכמה שלבים?

ומכיוון שמדובר על נשיא ישראל, וכאמור, גאולתו שייכת לגאולת כל ישראל, בוודאי לא יתכן לומר שהיו בזה "אילווצים" ש"כריחו" שכך יקרה לרבי, אלא שהכל בהשגחה פרטית.

לאיזה נס חתר יהושע?

באותו תאריך, ג' תמוז, בדורו של יהושע בן נון, באמצע מלחמת יהושע ובני ישראל נגד האמוריים, התפלל יהושע: "שמש בגבעון דום" – על מנת שהשמש לא תשקע ובני ישראל יוכלו לסיים את המלחמה בניצחון, וכן היה.

ולכאורה – מדוע לא ביקש יהושע שינצחו מיד, באופן ניסי, לפני השקיעה!?

בכלל יש גם לשאול באיזה אופן נעצרה השמש:

גלגל השמש הוא חלק אחד מתוך מערכת של גלגלים, כאשר כולם נעים בסדר מסוים ואחיד. השאלה היא האם רק השמש עצרה וכל שאר הגלגלים המשיכו לנוע, או שנעצרה כל מערכת השמש?

מכיוון ששני ניסים אלו קרו באותו תאריך – ג' תמוז – מוכרחים לומר שיש בוודאי שייכות ביניהם, המתבטאת גם בנס עליו מסופר בפרשת קורח: כאשר בעקבות ערעור קרח על הכהונה הכניסו את מטות ראשי השבטים לאהל מועד – פרח מטה אהרון, ובלשון התורה "ויוצא פרח, ויצץ ציץ ויגמול שקדים".

גם כאן הנס של פריחת המטה בין לילה קורה בשלבים הקרובים לדרך הטבע: קודם פרח, אחר כך מתחיל להיווצר פרי ועד שקד מוגמר. וכאשר משה מוציא את המטה רואים עליו פרחים, פרות ושקדים בשלים.

ולכאורה, על מנת להוכיח שאהרון הוא בחיר ה', היה מספיק שיופיע על המטה פרי השקד מיד! לשם מה דרושים השלבים ה"טבעיים" כביכול, בשעה שבלאו הכי היה זה נס, שהרי בין לילה לא תיתכן צמיחת שקדים?

גלות אלוקות בתוך הטבע

חז"ל אומרים "כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא ברא אלא לכבודו". אבל הקב"ה ברא את העולם באופן שהאלוקות המחיה אותו אינה ניכרת בו בגלוי (ולכן הוא נקרא "עולם" – מלשון "העלם"), זאת על מנת על מנת שהיהודי במעשיו (לא רק יקיים את רצון ה', אלא) יהיה שותף להקב"ה ויגלה את כבודו של ה' בבריאה.

יותר מזה: הקב"ה היה יכול לברוא את העולם באופן שהוא יתברך נשאר כאילו "מלמעלה", מנותק מן העולם – אבל הוא ברא אותו דווקא באופן שהוא "יורד" אל העולם לברוא כל נברא בכח מיוחד אליו. כמו כן היה יכול לברוא את העולם באופן חד פעמי ואחר כך העולם ימשיך להתקיים מעצמו - אבל הוא ברא אותו דווקא באופן שהוא מהווה ומחיה את העולם כולו בכל רגע מחדש, כפי שגילה הבעש"ט.

מכאן שהקב"ה רוצה קירוב ושייכות תמידיים עם הנבראים, ולכן הוא "יורד" אליהם ונותן להם את האפשרות להיות שותפים אליו ולגלות אותו בתוך העולם. כשיהודי שותף כוס מים, למשל, ומברך "שהכל נהיה בדברו" – הוא מגלה בזה שברגע זה ממש (לא רק לפני אלפי שנים) ה' מהווה מחדש את הכל (לא רק את המים ששתה, אלא "שהכל נהיה בדברו") וגורם בכך חידוש בעולם: הוא מגלה את כבודו וגדלותו של ה'.

לשם כך צריך היהודי לפעול בתוך העולם, בתוך הטבע, ולא "לשבור" את הטבע.

שלימות הנס - כשהוא חודר בתוך הטבע

מסיבה זו ברוב הניסים שלמות הכוונה היא שהנס לא יישאר דבר שלמעלה מהטבע, אלא יתקשר ויחדור בתוך טבע העולם, שהטבע עצמו יגלה את כבוד ה'.

זו הסיבה לכך שהנס שהיה בפריחת מטה אהרון היה בכל זאת בסדר "טבעי" של שלבי צמיחה רגילים (אם כי מהירים מאוד). הדבר שייך לפרשת "קרח" – "קרח" מורכב מהאותיות "חק" בתוספת האות ר': "חק" הוא למעלה מהשכל ולמעלה מהטבע, נס. שני הקווים שבאות ר' מסמלים את המחשבה והדיבור. זו הייתה טעותו של קורח. הוא השאיר את הנס "למעלה" ברוחניות בלי "לרדת" לקו השלישי, קו המעשה, לתוך העולם. התיקון לכך הוא בפרשת "חקת", המורכבת מ"חק" בתוספת האות ת': ה"חק", הנס, חודר ללא הפסק כלל גם בקו השלישי, קו המעשה, לתוך העולם, ובסופו, בסיום העבודה, נוספת עוד נקודה גדולה, נקודה של ביטול ביחד עם גדלות והתפשטות בתוך העולם עצמו. ולכן ת' הוא גם ראש המילה תחייה, ששלמותה חיים נצחיים.

לכן גם הנס במלחמת יהושע לא היה נס מוחלט, אלא הנס עזר לנצח בדרך הטבע. לכן גם מסתבר לומר שהנס עצר (לא רק את השמש, אלא) את כל מערכת השמש, כך שהנס "נכנס" בתוך המערכת הטבעית עצמה ופעל בכולה.

לכן גם הנס בגאולת אדמו"ר הריי"צ היה בשלבים – כי גם כשמרחש נס "נותנים לו" לפעול ככל האפשר בתוך הטבע כדי לפעול בטבע עצמו. גם שחרורו של הרבי היה כאילו "באופן טבעי", כאשר האנשים שאסרו אותו נאלצו להסכים בעצמם לשחרורו. וכך באופן הדרגתי "נכנס" הנס בתוך הטבע ופועל לזכך את העולם עצמו, עד שהם עצמם מגיעים להכרה בצורך להתיר ליהודים שם לנהוג בחופשיות בענייני תורה ומצוות ולאפשר להם ואף לסייע להם לצאת משם. עד שהיום הם משנים את שם העיר "לנינגרד" שהייתה קרויה על שם מנהיגם - "ל"פטרבורג", המבטאת את ההפך הגמור מהקומוניזם, ועד שגאולת אדמו"ר הזקן ב"ט כסלו קרויה על שם "פטרבורג".

זה מרומז גם בענייניו של חודש תמוז, החודש הרביעי (מניסן), הקשור לאות ד': באות ד' יש שני קווים ונקודה מאחוריהם – נקודת הביטול שלמעלה מהטבע חודרת בתוך קווי האורך והרוחב, בתוך העולם, עד בתחתון שאין למטה ממנו.

למעלה מהטבע - ובתוך הטבע

ומחודש תמוז, חודש הגאולה, והניסים שהתרחשו בו, אנו למדים הוראות לדרך עבודתנו בעולם: בעבודת האדם את ה' צריך להיות חיבור שני הדברים – עבודה בקבלת עול, שהיא למעלה ממדידה והגבלה, ללא כל שיקולים וכו' (למעלה מהטבע), ויחד עם זאת – לאחר מכן צריך העניין לחדור בכל כוחות נפשו וחושיו (בתוך טבע האדם).

וכן בדברי הרשות: החיבור של האמונה המוחלטת בקב"ה שממציא לו את פרנסתו למעלה מהטבע, יחד עם השתדלות מצדו בתוך הטבע – "וברכך ה' אלוקיך בכל אשר תעשה". וכפי שרואים בדורות האחרונים שהפרנסה באה הרבה יותר בקלות ובמנוחה ממה שהיה בדורות הקודמים, כי הנס חודר בעולם עצמו, והעולם עצמו מסייע לכך.

ובענייני הגאולה: בפסוק "לכשיפוצו מעיינותיך חוצה" (הפסוק אותו ענה משיח לבעש"ט כששאל אותו מתי הוא יתגלה), המילה הראשונה, ("לכשיפוצו") היא הוראת דרך פנימית לאדם: שכן, עוד לפני שאומרים לו מה להפיץ ("מעיינותיך" - מעיינות התורה), והיכן להפיץ זאת ("חוצה"), אומרים לו להיות קודם כל "יפוצו" = שכל מציאותו תהיה מציאות שמפיצה אלוקות למעלה מכל הגבלה. וביחד עם זה עליו להחדיר זאת דווקא בתוך העולם. החל מהשכל העצמי של האדם שקשה לו לקבל את האמונה וקבלת העול שנדרשת בעיסוק בהפצה זו, ועד למקום הכי מרוחק מיהדות. (כפי הסיפור הידוע שעל שאלת השוטר הרוסי ששמע את החסידים הולכים בלילה אחרי ההתוועדות, ושאל: "קטא אידיאט?" (מי הולך) ענה החסיד "ביטול אידיאט" (ביטול הולך). תשובה שלמעלה מכל הגבלה, וביחד עם זאת הוא ענה זאת דווקא ברוסית, בתוך העולם).

ואם ישאלו: איך אפשר להעביר לעולם כזה מסר שלמעלה מהגבלה, והרי העולם לא יקבל זאת? - התשובה היא: העולם כבר מוכן לכך בשלמות! כבר הגיע הזמן שאפשר להחדיר בעולם את הלמעלה מכל ההגבלות. וכאשר יהודי יעשה את עבודתו באופן של "יפוצו" – בלי הגבלות, ומבלי להתחשב כלל עם העולם, וביחד עם זה תוך התלבשות בלבושי הטבע, אזי יראה שטבע העולם ואף אומות העולם מסייעים לו בעבודתו, משום שכיום העולם מוכן ואף מסייע דווקא לעבודה באופן הזה, עד לגאולה האמיתית והשלמה.

העולם כבר מוכן בשלמות (מדברי הרבי בשיחה)

נשאלת השאלה – כפי שכמה שואלים: .. מה יאמר העולם ומה יאמרו האומות על כך שיהודי עושה את עבודתו ד"יפוצו מעיינותיך חוצה", ובמיוחד – בקירוב הגאולה האמיתית והשלימה, הרי אין הם מבינים מה פירוש הדבר?! אמנם זוהי עבודה גדולה ונעלית ביותר – אבל צריכים לכאורה להתחשב – טוען הוא – עם העולם! והמענה על זה הוא: העולם כבר מוכן בשלמות! כאשר יהודי יעשה את עבודתו כדבעי – באופן שלמעלה ממדידה והגבלה, וביחד עם זה כפי שזה מלובש בכלים דלבושי הטבע - יראה איך שהעולם, טבע העולם ואומות העולם מסייעים לו בעבודתו.

"המעשה הוא העיקר" - ההוראות לפועל שמביא הרבי בשיחה

לעבוד מתוך קבלת עול שלמעלה מטעם ודעת ובזריזות שלמעלה ממדידה והגבלה, ושזה יתפשט ויחדור בכוחותיו הפנימיים – בשכלו וברגשותיו, בטבעו ובמציאותו.

להיות חדורים באמונה בה' שייתן את הפרנסה הגשמית למעלה מהטבע, ויחד עם זאת לעשות פעולות טבעיות. להוסיף בכל פעולות הפצת תורה, יהדות ופנימיות התורה, החל מהחוצה שבאדם ועד בחוצה כפשוטו, באופן שכל מציאותו היא "יפוצו" – מציאות שמפיצה אלוקות מבלי להתחשב באף מדידה והגבלה, מתוך הכרה שהעולם עצמו מסייע לעבודה זו, ויחד עם זאת להלביש זאת בלבושי הטבע.

להשתדל שכל ילד יהודי ישהה במחנה קיץ המיוסד על החינוך הכשר ועל טהרת הקודש.

לנצל את זמן הקיץ (בעיקר אלו המתעסקים בחינוך), ולנצל כל רגע פנוי על מנת להוסיף בכל ענייני יהדות בעצמם ובילדים מתוך חיות ושמחה.

לומר פרקי אבות בכל שבתות הקיץ, ולימוד של משנה אחת לפחות בעיון.

לחזור מאמר חסידות לאחר תפילת מנחה בשבת, שיפעל על השומעים שינוי מוחלט בנפש.